Олена ПОЛІЩУК
доктор філософії,
старший викладач кафедри психології
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань

Дмитро Доценко
здобувач першого рівня вищої освіти «магістр»,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань

ЖИТТЄВА ПЕРСПЕКТИВА ЯК АСПЕКТ ПРОБЛЕМАТИКИ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ОСОБИСТОСТІ

Для сучасної психології питання життєвого шляху є одним із центральних. Це зумовлено тим, що в нас час швидкозмінні умови суспільного життя, велика кількість соціальних змін і криз вимагають від людини вибору правильної життєвої лінії, яка сприяла б збереженню цілісності її внутрішнього світу і досягненню нею самореалізації та самоактуалізації.

Особливого значення при розробці проблематики життєвого шляху набувають категорії «життєва перспектива» та «життєвий досвід».

Життєвий шлях – це історія індивідуального розвитку, життя людини як особистості. Життєвий шлях є своєрідним світоглядом і життєва спрямованість людини, її прагнення і досягнення, ставлення до життєвих труднощів і способи їх подолання. Перші наукові спроби опису життєвого шляху являють собою побудову теорії особистості у часі на противагу структурним визначенням особистості.

Одним з основних аспектів теорії життєвого шляху є психологічні положення. Які стосуються людського ставлення до світу, а також людини як суб’єкта життєдіяльності (К. Абульханова-Славська, Г. Балл, С. Максименко, В. Моляко, Ю. Швалб).

У контексті осмислення проблематики життєвого шляху особистості, К. Абульханова-Славська звертається до питання співвідношення структурного і динамічного підходів до аналізу життя особистості. У структурному підході вона пропонує наступні одиниці життєвого шляху: події, заняття, сфери життя. В рамках динамічного підходу вона робить акцент на вивченні часових параметрів: динаміка життєвого шляху, особистісні механізми, способи життєдіяльності. Автор вказує на необхідність їх поєднання у вивченні життєвого шляху особистості. Таким чином, важливо досліджувати не тільки життєві події, але і те, як вони реалізуються в життєвій динаміці та стають рушійною силою розвитку особистості.

Життєва перспектива (лат. perspectus – чітко побачений) – це цілісна картина майбутнього у складному суперечливому взаємозв'язку програмованих і очікуваних подій, з якими людина пов'язує соціальну цінність і індивідуальний сенс свого життя. Ціннісні орієнтації, життєві цілі і плани складають ядро життєвої перспективи, без якого вона втрачає свою основну функцію – регулятивну [1]. Життєва перспектива – динамічне психічне утворення. Це образ бажаного та усвідомленого майбутнього життя як можливого за умови досягнення певних цілей, це поєднання морально-світоглядного, ціннісно-цільового та діяльнісно-поведінкового самовизначення.

Побудова життєвої перспективи передбачає висування цілей та складання життєвих планів, заснованих на ціннісних орієнтаціях особистості. Це передбачає висування етапних цілей. Розробку шляхів їх досягнення, а також аналіз реалізації поставлених цілей. Тобто, як ми бачимо, планування особистістю свого майбутнього передбачає певну структуру. Одним із її варіантів запропонований В. Дьоміною. Так, структура цільового планування життєвої перспективи включає планування ближньої життєвої перспективи, середньої та дальної. При цьому планування ближньої життєвої перспективи включає уявлення шляхів досягнення цілей, середньої – постановку самих життєвих цілей, а дальній – більш віддалені і глобальні життєві цілі, що

виникають на основі усвідомлення ціннісно-смислового аспектів свого життя та їх узгодження з потенційними можливостями людини [2].

Отже, психологія життєвого шляху дозволяє інтегрувати різнорідні і розрізнені знання про особистість у всій її суперечливості і повноті в контексті всього життя людини. Важливою структурною одиницею життєвого шляху є життєва перспектива, як образ бажаного та усвідомленого майбутнього життя, можливого за умови досягнення певних цілей. У формуванні позитивної узгодженої перспективи велику роль відіграє розуміння і інтерпретація особистістю власного досвіду.

Список використаних джерел

1. Павленко О. В. Життєві перспективи особистості, що знаходиться в умовах АТО. *Психологічний часопис.* 2019. №2. Вип. 22. С. 184–196.

2. Підручна І. Б. Психологічний аналіз категорії життєвої перспективи особистості. *Психологічні перспективи.* 2011. Випуск 18. С. 204–212.